

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkah pa ob 3. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1'20, z dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celoletno K 20.—, polletno K 10.—, četrtletno K 5.—, mesečno K 1'70. — Za inozemstvo celoletno K 30.—. — Naročnina se pošilja upravnistvu.

Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITIČEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravnistvo:
Učiteljska Tiskarna, Frančiškanska ulica št. 8.

Dopisi se pošiljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Za oglaševanje plača: peti vrsta 15 v, osmrtnice, poslana in zahvale vrsta 30 v. Pri večkratnem oglaševanju po: pust. — Za odgovor je priložiti znamko.

Telefon številka 118.

Ultimatum češkega učiteljstva.

Te dni so imeli češki in nemški učitelji v vseh mestih in večjih krajih cele češke zemlje okoli 200 shodov, na katerih je bila sprejeta resolucija, ki se glasi kakor ultimatum. Skrajna sila je združila češke in nemške učitelje v skupen nastop, ker se gre za rešitev stanovskega vprašanja. 15.000 učiteljev češkega kraljestva zahteva odločno, da se reši vprašanje učiteljskih plač. Učiteljske plače so se dozdaj uredile oz. vsaj deloma izboljšale v Galiciji, Šleziji, na Moravskem in na Dunaju. V vseh drugih deželah pa se že leta vleče to pereče vprašanje in se odlaga od dne do dne. Učiteljske plače so bile nekako vprašanje političnih razmer in so jih stranke zlorabile druga proti drugi na škodo stanu, šole in vzgoje. Zato je češko učiteljstvo v svoji odločilni resoluciji, povdarjalo, da učiteljske plače niso vprašanja politike, ampak važno stanovsko in socialno vprašanje, ki se mora takoj rešiti. Resolucija pravi: Učiteljstvo češkega kraljestva izjavlja, da ne more dalje čakati na upravo plač, ker grozna draginja in zavlačevanje tega vprašanja čez dolgo vrsto let, v katerih plače učiteljev niso v nikakem pravem razmerju s tržnimi cenami, zahteva, da se reši vprašanje učiteljskih plač takoj, ako nečje odgovorni može doživeti, da bodo tisoči učiteljskih rodbin vrženi v bedo in nesrečo. Učiteljstvo odkazuje odgovornost za vse, kar se lahko zgodi, na poslane in pravi, da je to zadnji opomin pred resnimi dogodki.

Češki poslanci bodo torej prisiljeni, da store svojo dolžnost, kajti 15.000 učiteljev je sila, ki živi v narodu n z narodom in najde lahko sredstva, s katerimi bo dosegla svoje zahteve, kajti učiteljstvo je zorganizirano in v svojih zahtevah enotno.

Nastop češkega in nemškega učiteljstva na Češkem je značilen za naš čas. Od samih prepirov ne pridejo ljudje do dela, dež, zbor se obočava in pri tem naj trpi učiteljski stan cela leta in naj čaka na spravo.

Resolucija pravi: Vrhunec našega neznosnega položaja je dosežen. Nimamo kaj izgubiti. Ali se učitelji da, kar za učiteljsko delo zaslužijo, ali pa se požene cela ta sestršana množica k vrugu in potem bo imela »uboga« dežela Češka mir pred temi trpinji. Za potrebno duševno produkcijo bodo poskrbeli poslanci Maresch, Herrmann in drugi.

Tako je govorilo češko učiteljstvo, sedaj imajo besedo poslanci in drugi. M.

Slovenski večer v Pragi.

Akademični društvi »Adria« in »Ilirija« priredili ste dne 14. t. m. v zimski dvorani »Narodnega doma« na Král. Vinohrádyh priateljski slovenski večer ob obilni udeležbi, tako, da je bila tudi galerija zasedena.

Jur. Radej je pozdravil goste in povdarjal pomen takih večerov, ki so potrebni, da se seznanimo z medsebojnimi razmerami, ki so si v marsičem jednake. Pri tej priliki pa izraža nado, naj se naši bratski stiki z narodom češkim, še bolj utrdijo.

Gosp. jur. Wiegele je nato predaval o Koroškem šolstvu.

»Koroške šolske razmere — pravi — so unikum v Avstriji in le dunajski Čehi bi se mogli z njimi zjednati. Kljub našemu delu in na podlagi pravovrednih avstrijskih zakonov,

LISTEK.

Pod jarmom.

Roman iz bolgarskega življenja pred osvoboditvijo.

Spisal Ivan Vazov. — Poslovenil Podravski. (Dalje.)

Doktor je vedel, da je imel Ognjanov to jutro biti v dekliški šoli, ki je bila prazna in kjer je bil za danes določen sestanek s poslanem P...skega komiteta. Z nekoliko skoki je prehodil cerkveno dvorišče, ne da bi ga bil zapazil ak redar in stekel je po stopnjicah v dekliško šolo, kjer je stanovala Rada. Kakor vihar je planil v njeno sobo. Nepričakovano in takšen prihod Sokolov jo je osupnil.

»Ali je bil tu Bojčev?« je vprašal ne da bi poprej pozdravil dekle.

»Ravnokar je odšel od tod,« mu odvrne Rada; »čemu si tako bled?«

»Kam je odšel?«

»V cerkev... Kaj se je zgodilo?«

»V cerkev?« zakliče Sokolov, ne dajoč ji nikakega pojasnila in odpirajoč dur, da odide. Med tem pa ves preplašen, plane nazaj. Zapazil je, kako je on-baši razstavljaj straže pri vhodih z cerkve.

»Kaj ti je doktor?« zakliče revna učiteljica, slutčica nesrečo.

Sokolov ji pokaže skozi okno zaptija.

»Glej, Bojča iščejo. Izdan je, Rada. Iščejo tudi mene... Oh, nesreča, nesreča!« zakliče, prijemši se z rokami za glavo.

Rada onemogla omahne na naslonjač. Nje-vo okroglo, obledelo lice postane še bolj belo.

Bila je kakor iz mramora.

vlada na Koroškem popolno brezpravje. Kaj pomenja šolstvo v vsakem narodu, to ve in mora priznati vsakdo. Na Koroškem je ljudska šola renegatska in renegatje — učitelji podučujejo našo dečo za nemški tabor. Jaz sam sem hodil v tako šolo in sem skušal sam na lastnem telesu vse »dobrote« take šole. Nemška vlada in enaki čimtelji razširjajo germanizacijo povsod, dasi imamo na Dunaju enega in v Celovcu dva poslanca. Kaj je tedaj vzrok, da ne dosega mo vseh plovov. Omejevat renegatstvo ne zadostuje. Treba je emancipacije, mora se delati enotno in ne razdeljeno in politika narodnogospodarska mora zavzeti druga pota. Gospodarska politika je neznamenita, emancipacija pa nobena. V Celovcu je omejeno politično delo le na ovek krog navdušencev. Na Koroškem upam, kljub temu na boljšo bodočnost. Kar nas je tu v Pragi akademične mladine, se moremo mnogo naučiti in hočemo to potem doma izkoristiti v prid našemu narodu. Gospodarska politika Čehov je dosegla krasne uspehe ali pri nas je ljudstvo še neizobraženo (?). Na Koroškem je več kot 100.000 Slovencev in slovenski narodni voditelji jih gonijo pri vsakih volitvah v tabor nem, kršč, soc, stranke. Politika kompromisov mora končati. Saj je celo edini slovenski mandat ogrožen in če potegnejo slovenski soc, dem, s svojimi nemškimi sodrugi, propade tudi ta mandat v korist Nemcem. Nasprotno pa imajo Kočevarji, katerih je približno 20.000 svoj lastni, zasiguran mandat, katerega jim nihče ne vzame. Slovenci na Koroškem moramo biti neodvisni od Nemcev, treba je tedaj, da se gospodarsko utrdimo.

Slovenski uradnik ne dobi na Koroškem službe in ako bi ne imeli par advokatov, ne vem kako bi šlo. To se mora spremeniti. Saj imamo Slovenci dovolj kapitala, imamo Ljubljansko kreditno banko (to še ni dokaz, da smo gospodarsko silni. Op. por.), katera bi lahko marsikaj storila na Koroškem.

Nasprotno pa je začel pihati po Koroškem kranjski veter. Mladina se ne sme ozirati na nobeno stran, mora iti naprej svoja pota, predvsem pa v narodnem vprašanju, katero se danes le profanira. Poglejmo Nemce, kako oni delajo za svoj narod in pri njih se more, zlasti akad, mladina mnogo naučiti.

Ponavljam, treba je ubrati novo pot. Na Koroškem se ne delajo nikoli nobeni shodi, razen ob volitvah, in takrat se govori rajše o božji poti v Jeruzalem, mesto o politiki in o pomenu šolstva. Na taki podlagi nima koroško politično društvo nobenega pomena, kljub temu pa bi bila naša dolžnost, da vsakdo izve, zakaj se politična društva razpuščajo na Koroškem, sami rekurzi ne pomagajo nič. Dokler ne krene slovenska politika na drugo pot, tako dolgo bomo le »glas vpijočega v puščavi.«

Kranjski Slovenci bi nam morali prispet na pomoč. Geslo rodoljuba Einspielerja danes ne velja več. Tu je treba kopirati Nemce. Abstraktno politično vprašanje je šolstvo nad vsako politiko. Vsled tega je pa treba napraviti nov program za sistematično delo med ljudstvom, kjer bodi narodno vprašanje na prvem mestu. V to pa je treba denarja in dela in zopet dela. Stranka brez denarja ne pomenja nič. Med tem pa se Nemci maste s slovenskim denarjem v svojem šolstvu.

Končno je apeliral na akademike, da se temeljito oprimejo poznanja čeških razmer in češkega dela, da morejo potem izbrati svoje izkušnje v prid svojemu narodu.

Na to je zapel akademični zbor — 20 pevcev — Zupančičevo »Kvišku plava« uglasbena

od Oskar Deva, ki je naredila mogočen vtisk na poslušalce. Temu je sledil nastop gospiče Vlaste Hladkove, ki je z izbornim sopranom interpretirala arijo iz opere »Tajemství.« Na glasovirju jo je spremljal g. Ravnik.

Gosp. jur. Mirko Dežela nudi nam je krasen užitek na goslih ob spremljevanju glasovirja, nakar je nastopil zopet zbor z »Vasovalcem« in oktet z »Razbito čašo« in »Savsko«.

Po programu se je razvila neprisiljena animirana zabava v pozno noč, kar je bilo tem lažje, ker je bil krasni spol jako častno zastopan.

Hrvaška.

Cesar je podelil hrvaškemu banu Cuvaju dostojanstvo tajnega svetnika. Imenovanje samo po sebi ni nič čudnega, ker vsaki hrvaški ban je prej ali slej deležen te časti. Čudno pa je kar piše uradni list »Narodne novine« o tem imenovanju. Razglasitvi tega imenovanja v uradnem listu je namreč pridejan komentar, ki je naravnost opozicijskega izjava k nepremišljeni polemiki proti cesarskemu odloku. Ta komentar namreč jasno in odločno trdi, da je Cuvajevo imenovanje dokaz, kako krona odobruje sedanjo smer hrvaške politike in Cuvajevega režima. Ta stavek je vreden skrajne obsodbe, ker hoče na ta način postaviti Cuvaj vladarjevo osebo v politični boj, ker se hoče s tem imenovanjem ustvarjati umetno razpoloženje za banov nasilni režim; vsi hrvaški listi odločno obsojajo to pisavo uradnega lista in pripominjajo, da se Cuvaj jako moti, ako misli, da bo na tako prozoren način speljal opozicijske stranke v napačno sled, da bi začele pisati proti temu imenovanju! Vlada bi potem porabila to priliko in dolžila neodvisno časopisje, da vlačijo cesarjevo osebo v politični boj! Khuen je dobro vedel, kaj dela, ko je predložil cesarju to imenovanje, ni storil tega kot aktivni ministrski predsednik, spomnil se je na o šele, ko je podal demisijo, na ta način je hotel odvrniti od sebe vsako odgovornost. Saj je pač znano, da avstrijski in ogrski odstopajoči ministri porabijo zadnjo priliko, da dvignejo svoje znanje in prijatelje, ker vedo, da za take neumnosti ne morejo biti potem odgovorni niti kroni in katerekoli zakonodajni skupščini! Ako dela sedaj ban Cuvaj s tem imenovanjem reklamo za svojo osebo, ali svoj politični režim! Prepozorni so njegovi nameni, da bi ujel opozicijsko časopisje na svoje limanice. — Celó nemško časopisje obsoja odločno izražanje Cuvajevega imenovanja v osebne politične namene, to pa tem bolj, ker se je uradni list prvi tak spozabil, da je upletel cesarjevo osebo v politiko.

Ruske vojne priprave.

Iz Rusije prihajajo vedno resnejša poročila. Odkar se je vršil v Peterburgu velik vojni svet, je opazovati v ruskih vojaških krogih živahno gibanje, zlasti kazaški armadni zbori stoje v popolni pripravi. Baje se je turška vlada že obrnila v Peterburgu po pojasnila, kaj pomenjajo izvanredne vojaške priprave v Kavkaziji, a da je ruska vlada odgovorila, da pripravlja poskusno mobilizacijo. Sedaj pa se jav-

lja, da je ruski guverner na Krimu, ki se je mudil te dni v Peterburgu, dobil najobširnejša navodila. Na skrivaj se že izvršuje mobilizacija krimskih čet; pa tudi sicer so dospeli večji vojaški transporti na Krim. Jako vznemirljivo pa je poročilo, da se odpelje jutri ruski mornariški minister v Sevastopolj. Njegov dohod v glavno vojno pristanišče v Črnem morju se razlaga na ta način, da namerava ruska vlada že tekom teh dni odrediti mobilizacijo ruske črnomorske eskadre. Vse te vesti so v zvezi s poročili, da Rusija namerava ob priliki italijanske akcije pod Dardanalami izsiliti tudi prost prehod bojne mornarice skozi Dardanele. Sedaj se čaka samo še izid intervencije veselih pri turški vladi na podlagi italijanskih pogojev, ki so pa, kar se lahko že zana-prej trdi — za Turčijo v sedanjem položaju nesprejemljivi. Tako je tekom tega tedna pričakovati odločilnega preokreta v italijansko-turški vojni kakor tudi novega konflikta in to med Turčijo in Rusijo.

DNEVNI PREGLED.

Shod proti nasiljem na Hrvaškem — prepovedan. Sinoči se je imel vršiti v Mestnem domu velik protestni shod narodno napredne stranke in socialnih demokratov proti nečlovečnim nasiljem, ki jih uganja nad Hrvatib ban Cuvaj. Dasi je bil odbor sklicateljev pripravljen sam prevzeti garancijo, da se ne bo mir niti najmanj kalil, je vendar baron Schwarz čutil potrebo shod prepovedati. Od njega drugega skoraj pričakovati ni bilo, ker je njegov režim Cuvajemu do pičice podoben in enak. Vse kar bi se govorilo na shodu proti Cuvaju, bi šlo obenem tudi na njegovo adresso. Najbolj so se pa shoda bali naši klerikalci, ki se ob vsaki priliki ponašajo s svojim prijateljstvom do Hrvatov. Ako bi ti ljudje ne bili take tutke in take narodne izdajice, bi se morali kot stranka večine v deželi, ki se trka na prsi, češ, da odločuje o vsem, že zdavnaj prvi pojaviti z najodločnejšim protestom. **Klerikalci pa v prilog preganjanega hrvat. naroda in proti nečlovečkim in nesocialnim pojavom na Hrvaškem pod režimom Cuvaja niso niti z mezinem mignili. Sedaj so pritisnili še na barona Scharza, da je prepovedal včerajšnji protestni shod v Mestnem domu.** Tako zgleda ljubezen do Hrvatov v praksi!

»Slovenec« in pater Maczoch. Sramotni dogodki v božjepotniškem čenstohovskem samostanu, ki so našli svoj epilog pred potrkovskim sodiščem, so precej razburili »Slovenca«. Svojega patra Maczocha ponuja naokoli in pazi, komu bi ga obesil na vrat; ruska vlada, policija, prostozidariji, revolucionarji, vsi ti morajo za čas prenašati grehe tega morilca in prešestnika. Sedaj zopet »Slovenec« prti patra Maczocha ruski vladi. Znani intrigant, ki se odlikuje povsod s svojim hujskanjem proti Rusiji, da bi se prikupil svojim odcvetelim poljskim aristokratijam, besediči na dolgo in široko po »Slovenca«, kako je ruska vlada aranžirala vse te čenstohovske skandale. Ruska vlada je torej kriva, da so menili vlačili v samostan vlačuge, da so kradli, da so morili. »Slovenec« je edini list na svetu, ki si upa trditi la-

Kmetska posojilnica Ljubljanske okolice

Rezervni zaklad nad 500.000 kron.

Stanje hranilnih vlog 20 milijonov kron.

Obrestuje hranilne vloge po čistih 4 1/2 % brez odbitka rentnega davka.

čilo opozoriti ga na nevarnost, da je sedaj že prepozno in le po čudežu bi mogel niti oblatniti iz krepelje. Ostala je zgolj še iskrica nadeja — toda bila je to vendar — nadeja.

Izdajstvo je bilo doprinešeno v resnici. Še sinoči je Stefčev odpeljal v konak, povedal beju vsa svoja odkritja, kakor tudi svoj sum glede Ognjanove osebe. V tem hipu je strašna misel slično listu osvetila njegov razum. Spomnil se je dogodka z Emekszovim hrtom, o katerem mu je on-baši pripovedoval. Niti on, niti on-baši si ni domislil, ni skušal pojasniti grozno besnoto hrta proti Ognjanovu in njegovo kopanje pri mlinu. Kaj naj bi kopal pes? Čemu je planil na Ognjanova? Ali se ne skriva v tem tajnost preminutja obeh Turkov? A vse to se je zgodilo uprav ob času, ko se je Ognjanov prikazal v mestu. Brezdvomno ima Ognjanov v tem svoje prste vmes. Zlobni um Stefčev je z naglico bliska premislil vse to in iz vsega se je porodil grozni sum z nepremagljivo močjo in nazorno-stjo.

Stefčev je svetoval naj gredo kopat k Slavotemu mlinu. Bej se je ugriznil v ustnice ter brez odloga naročil kar je bilo potrebno. Namutil pa je, da takoj o pravem času da zapreti Ognjanova, samo da mu ponoči ne uide, ali ne povzroči ovir... Zarano sta obe trupli lovcev bili v resnici izkopani in Ognjanov pogin odločen. Sedaj je bil obkoljen slično divji zverini. On-baši je spoznal za bolje, stražiti duri, nego ga zapreti v cerkvi. To bi bilo iz-zvalo ne prijetni strah med občinstvom ter Ognjanova spodbodlo k obupni samobrambi. Spoznal je za primernejše iznenaditi ga. Med tem, ko si je Sokolov lomil glavo na eni strani in Rada umirala tesnobno na drugi, oglašili so se na stopnjicah nepričakovano težki

koraki. Doktor se je zganil in poslušal. Koraki so se počasi bližali ter obenem z ropotom palice obstali pri durih. In s tonom kakor v cerkvi, je začel nekdo peti znani kolčev tropar:

»Blagoslovi, Gospod, tvoje pravične: sveto Serafino in krotko Kerubino; črnovo Zofijo in belo Ripsimo; debelo Ireno in medlo Magdaleno; sestro Rovoamo, vam že davno znano...«

»Kolčo!« zakliče doktor ter odpre duri.

In slepec je vnišel svobodno; bil je povsod kakor doma.

»Greš iz cerkve, Kolčo?«

»Iz cerkve...«

»Ali si tam videl Ognjanova?« ga vpraša doktor nestrpljivo.

»Očala mi še niso dospela iz Amerike, radi tega ga nisem videl. Toda vem, da je ondi, v stolu, poleg Franga.

Doktor spregovori k njemu resno:

»Kolčo, pusti šalo na stran. Ognjanova zalezujejo redarji, preže nanj pri cerkvenih durih. On ne sluti ničesar. Brezdvomno je izgubljen, ako ga ne posvarimo.«

»Že grem.«

»Prosim te, baj Kolčo!« se oglasi Rada, v kateri je oživila nadeja.

Jaz bi šel sam, pa tudi mene iščejo redarji. Tebe niti ne pogledajo, pojdi, pojdi!« ga je silil doktor.

»Jaz dam za Ognjanova svoje nesrečno življenje, če je treba... Kaj mu naj povem?« vpraša slepec z živim sočutjem.

Reci mu samo te besede: »Vse je izdano, zaptiji stražijo pri cerkvenih durih, reši se, ako se moreš!« Nato je dodal mračno:

»Ako že niso poslali koga k njemu, da ga izvabi iz cerkve.«

ži, katerih se še celo klerikalni poljski listi sramujejo posluževati. Dokazano je, da je ruska oblast vedela že zdavnaj za vse te škandale v samostanu, a ni hotela izvesti javne afeze že z ozirom na svetost te slavne božji poti. Šele ko so sledovi umora kazali v samostanu, je ruska policija razkrila vso umazanijo, ker državna oblast vendar ne more zatisniti očesa, ko se gode zločini, pa naj se gode tudi v samostanu. Ako »Slovenec« dolži rusko državno upravo, tedaj je to le poljska pot, po kateri hoče »Slovenec« svojim ljudem navseziti, da so vseh škandalov krivi nazadnje vendarle le liberalci. Vrhunec neslanosti pa je kar piše včerajšnji »Slovenec« o čenstohovskih dogodkih, ko pravi, da izrabljamo to afero, ker hočemo s tem pokazati sovraštvo do menihov, a vprašuje »kako se stinja to z dejstvom, da na drugi strani znajo menihove tudi hvaliti?« »Erkläre mir, Graf Oerindur...!« To uganko »Slovenec« tako razrešimo: **Mi hvalimo menihove, ki so storili res kako kulturno delo, ki se zavedajo in spoštujejo svoj poklic; »Slovenec« pa se zavzema za menihove morilce, prešestnike in tatove, kakor so bili patri Maczoch, Starzewsky, Olesnicki in drugi. To je razlika! Zdi se pa nam, da se bodo vestni in pošteni redovniki lepo zahvalili za primero, ko jih »Slovenec« primerja s čenstohovskimi propalci!**

Kregar pride pred celjsko poroto. Klerikalci na vse mogoče načine poskušajo, da bi rešili Kregarja, ki je obtožen radi sleparij pri volitvah v trgovsko in obrtno zbornico. Celo najbolj zabiti klerikalci se namreč že zmanjšujejo na obeh mrena zaslepljenosti ako dan dan na dan slišijo kako pred sodiščem padajo klerikalne korifeje eden za drugim. Kregar, ki je vzlic temu, da ima že obtožnico v rokah radi sleparije, še vedno predsednik deželnega pospeševalnega zavoda za obrt, še vedno predsednik trgovske in obrtne zbornice, pride sedaj pred poroto in sicer v Celje. Celjsko sodišče jim je opustilo notarija Hafnerja in sedaj upajo, da oprostijo tudi Kregarja. Klerikalna delegacija v državnem zboru je baje dobila to kocesijo za Kregarja proti temu, da je obljubila vladi novih koncesij glede narodnostnega vprašanja pri sodiščih. Akti o Kregarjevi zadevi so bili dalj časa tudi v ministertvu, kjer so končno sklenili **kravjo kupčijo**. Kregar pa naj je prepričan, da ga doleti vzlic temu tudi v Celju roka pravice. Značilno je vsekako za naše sodne razmere, da se iz političnih ozirov delajo tudi v justici tako čudne koncesije. Ako bo šlo tako naprej, potem pridejo še časi, da se bo za klerikalce sestavljala posebna porota, v kateri bodo smeli biti kot porotniki edino klerikalci. V Avstriji je dandanes že res vse mogoče.

Nov sokolski dom. V Sent Vidu nad Ljubljano se je kupil svet blizu nove šole in ob glavni cesti za zgradbo sokolskega doma. Naj bi na tem krasnem prostoru se že skoraj dvigala ponosna stavba sokolskega doma. Na zdar!

Predavanje o slovenski moderni, ki ga je priredila »Slov. Matica« ob priliki svoje skupščine je bilo v kljub neugodnemu času razmeroma dobro obiskano, bilo je mnogo mladine, dijaštva in gospodičen. Predsednik profesor Ilešič je podal kratko sliko razvoja v svetovni literaturi v zadnjem četrtletju. Tuja literatura je vplivala tudi na razvoj v naši literaturi. Predavatelj je primerjal začetek naše moderne s potresom, ki je prenovil leta 1895. našo Ljubljano. Od takrat imamo novo življenje tudi v literaturi. Moderna nosi na sebi znak čiste lirike, prevladuje v nji simbolizem in ima — s soc. stališča ali s stališča vzgoje — tudi svoje senčne strani. Napolnila je naše trate z lepimi mi rožami, ki opojno diše, mamijo, vabijo. Vzbuja jo hrepenje po neznanih svetovih, a slabe voljo, ker delajo ljudi sanjave. Prof. Ilešič je podal nekaj misli z vzgojvalnega stališča in je pokazal na nekaterih slučajih senčne strani moderne struje. Priznal pa je veliko vrednost modernih del z estetičnega stališča. Slovenski literarni Olimp je slišal nekatere očitke, ki jih bo morebiti zavrnil z božanskim geslom: Err are humanum...

Skupščina »Slovenske Matice« se je vršila včeraj ob 10. dop. v mestni dvorani na magistratu. Udeležba je bila srednja. Prof. Ilešič je otvoril skupščino in je pozdravil prisotne. Povdarjal je, da je Matica naše važno kulturno društvo, ki ima namen izdajati leposlovna in znanstvena dela, estetična, kulturna in intelektualna. Da more Matica vršiti svoje delo, ji je potreba gmotnih sredstev. Ako so sredstva, potem je omogočeno vsako delo. Zato je dolžnost vsakega Slovenca, da dela za Matico. Tajnik g. Purgelj je podal tajniško poročilo, ki je pokazalo marljivo notranje delo »Slov. Matice«. Nato so sledile razne opombe k poročilu. Pospeši naj se delo za tehnični slovar, ker je nujno potreben. Imenik članov naj se izpusti, ker je odveč. Na to sledi pogovor glede romana »Pod jarmom«, ki izhaja sedaj v »Dnevnu«. Priporoča se, da se izdajo prevodi Shakespearejevih dram. Na to sledi blagajniško poročilo. Pregled računov se je natisnil. Matica razpolaga s premoženjem 77.854 K 91 vin. Letos je prebitka 108 K 12 vin. Blagajniku g. Deteli se da absolutorij s pohvalo. Razdele se volilni listki. Matica sama je predlagala enajst novih odbornikov, izvolilo se jih je deset. Dobili so po številu glasov: prof. Sket (236), pisatelj Maselj Fr. (235), dr. Mohorič (235) dr. Poljanec (235), prof. Pleteršnik (235), rav. Dimnik (234), dr. Lokar (226), prof. Zupančič Vil. (218), prof. Grafenauer (204), dr. M. Opeka (185). Nekaj glasov so dobili tudi drugi kandidati dr. Jos. Stare (47), dr. Pestotnik (15), Aškerc (13) Kobljar (123). Računski pregledovalci ostanejo gg. Pogačnik, Krulc, Pavšič. Na vprašanje, kaj je z zemljevidom Slovenske zemlje odgovarja predsednik, da je gradivo na Dunaju in da bo v pol letu zemljevid gotov. Ker se nihče več ne oglasi za besedo zaključijo predsednik skupščino s pozivom, da vsak skušaj po svoji moči podpirati Matico v njenem važnem delu.

Vpeljava pisemskih brzojavk. S 1. aprilom se vpeljejo v notranjem avstr. brzojavni. prometne pisemske brzojavke. To so brzojavke, ki se odpošljejo brzojavno v nočnih urah proti znižani pristojbini na določen kraj, če je tam brzojavni urad s celo ali polovično nočno službo, sicer

pa do telegrafičnega kraja, ki je dotičnemu okraju najbližji in ki ma tako službo. Tu se smatrajo te brzojavke kot pisma in se kot taka tudi odpošljejo. Pisemske brzojavke se od dajajo samo v krajih, kjer so brzojavni uradi najmanj do 10. zvečer odprti za splošen promet. Sprejemajo se le od 7. do 10. zvečer.

Ljudsko šolstvo. Imenovani so Angela Kunej, Stari Log; Marija Kotnik, Raka; J. Jazbec, nadučitelj, St. Lovrenc; Franc Pirc, Ostrožno-brdo; M. Bulc, St. Peter pri Novem mestu; Vida Gabršek, Sodnja Šiška; Angela Kokalj, Sodražica; A. Lamut, nadučitelj, Koroška bela; Ana Pfeifer, Bloke; Julijana Zalokar, Kokra; Ernst Sušteršič, Zagodac; Albertina Vojdič, Blatna Brezovica. — Trirazrednica v St. Petru na Krasu se razširi v štirirazrednico.

Najboljša agitacija. Znani francoski zrakoplovec Vedrines, ki je dosegel že akord v aviatiki, kandidira v departementu Aube. Kandidat leta s svojim zrakoplovom od vasi do vasi in agitira sam zase. Ljudstvo ga povsod navdušeno pozdravlja. Svoj volilni okraj je že nekolikokrat preletel, tako da ga vsi poznajo. Z zrakoplova spuša letake; kadar vidi, da imajo ljudje čas, se spusti na tla in napravi volilni shod. Pravijo, da bo gotovo izvoljen. Na dan volitev bo cel dan plaval nad volišči. Ako bo izvoljen, pravi, da bo z zrakoplovom prišel v pariški parlament.

Domovini je daroval g. višje sodni svetnik Jak. Hren vsoto 12 K mesto cvetic na krsto pokojne gospe Amalije Podboj v Il. Bistrici. Iskrena hvala!

Izobraževalno društvo »Bratstvo« je priredilo sinoči v areni Narodnega doma družinski večer, ki so se na njem uprizorili dve burki. Posamezni diletanti so se potrudili, da so zabavali ne baš mnogostevilno občinstvo kar najbolje. Ako hoče »Bratstvo« nadaljevati to svoje delo, treba bo res v organizaciji sami več dela in skrbnosti, da zadovolji tudi zahtevam širšega občinstva.

Cirkus Kludsky se je s svojimi predstavami dobro vpeljal. Opombe vredne so točke programa: boj s tigrom, dresura 2 tigrov in bernardinca, 7 in 8 let stara ekvilibrista, slon itd. Obisk tega cirkusa toplo priporočamo.

Detektivske povesti. V založbi Kleinmayr & Bamberg je izšel III. snopič Sherlock Holmesovih detektivskih povesti. Snopič stane 40 vin., vse delo bo obsegalo do 30 snopičev.

Kinematograf »Ideal«. Spored za torek dne 19., sredo 20. in četrtek 21. marca 1912: 1. Prekoračenje neke reke. (Krasen naraven posnetek.) 2. Lempe, igralec klavirja. (Velekomično.) 3. Gospodična odvetnica. (Amerikanska veseligr.) 4. Gerhard in baletna plesalka. (Amerikanska drama. Samo popoldne.) 5. Romeo in Julija. (Po znameniti tragediji Shakespeareja. Igrana od prvih italijanskih igralcev. Dolgost filma 800 m. Samo zvečer.) 6. Maks in njegov pes. (Velekomično. Igra Maks Linder.) V petek dne 22. marca 1912 specialni večer z ameriškansko učinkovitostjo »Rešitev iz morskih globin.« V soboto »Fric gre v Tripolis.« (Komična učinkovitost. Igra 6letni Fric.) »Vampirski plesalka.« Učinkovitost Nordiskfilm Co.

Idrija.

Avtomobilna zveza Idrija-Logatec in Logatec Idrija.

Avtomobilna zveza med Idrijo in Logatcem ter Logatcem in Idrijo je sedaj urejena tako:

Odhod iz:	Čas:	Ura:	Dohod v:	Čas:	Ura:
Idrije	zjutraj	6	Logatec	zjutraj	7 50
"	opoldan	12	"	popoldan	1 40
"	popoldan	3 30	"	"	5 10
Logatca	zjutraj	8 30	Idrijo	zjutraj	10 20
"	opoldan	2 30	"	popoldan	4
"	popoldan	6 30	"	zvečer	8 15

Cene so določene tako: z avtomobilnim omnibusom iz Idrije v Logatec ali iz Logatca v Idrijo za vsako osebo po 3 K; s kombiniranim avtomobilom iz Idrije v Logatec ali iz Logatca v Idrijo za vsako osebo po 2 K. — Postajališča so v Godoviču in Hoterderski ter so določene nastopne cene: Idrija - Godovič, Godovič - Hoterderska, Hoterderska - Logatec za vsako osebo z avtomobilnim omnibusom 1.50 K, s kombiniranim avtomobilom za vsako osebo po 1 K; ravnotako za vožnjo iz Logatca nazaj. Ta zveza se začne s prihodnjim ponedeljkom.

Na ta način smo torej vendar dobili z železniško postajo v Logatcu kolikor mogoče ugodno zvezo. Ako ima kdo nujne opravke v Ljubljani, gre zjutraj ob 6. uri iz Idrije in pride v Ljubljano ob 9. uri dopoldne. V Ljubljani ostane lahko do 5. ure popoldne in je ob četrtna 9. uro zvečer zopet doma. — Ravnotako je sedaj ugodna zveza z Ljubljano in Idrijo. Iz Ljubljane se odpelješ ob 5. uri zjutraj in si ob četrtna 11. uro dopoldne v Idriji, kjer lahko ostaneš do pol štirih popoldne in si ob četrtna 7. uro zvečer zopet v Ljubljani. Ta zveza bo dobro služila zlasti trgovcem in trgovskim potnikom, ki jim je čas zlato. Da bo pa taka zveza pospeševala tudi tujski promet, je ob sebi umljivo. Hvaležni moramo biti trgovcu Valentinu Lapajnetu, ki je na lastne stroške omogočil tako ugodno prometno zvezo. Dežela in država sta dremali in dremajeta še vedno. Ne čujeta nobenega glasu, ki prihaja od nas, ne občutita nobenega dreganja, kakor da bi bilo samo ob sebi umljivo, da mora biti Idrija vedno zapostavljena in prezirana od dežele in države v zahvalo, ker daje leto za letom ogromne vsote denarja v deželne in državne blagajne. Ako si hočemo priboriti boljše čase, moramo Idrijčani sezati po samopomoči, kakor nam je to pokazal Valentin Lapajne. Nehati pa tudi ne smemo z neprestanim opozarjanjem dežele in države, da se naj zavesta svojih dolžnosti naprav našemu mestu!

Avtomobilno zvezo torej imamo. Sedaj je treba še cesto Kalce-Idrija spraviti v boljše stanje, da se ne bodo vozili kakor po razora-

ni njeni, ampak da bomo čutili, da se vozimo po cesarski cesti. Ako smemo verjeti raznim vestem, začno s popravo imenovane ceste že to pomlad. Skrajni čas je že, in vsako odlašanje ali zavlačevanje je nagajivost, škoda in zamuda!

Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb v Idriji ima dne 25. t. m. dopoldne ob 10. uri v razpravnih dvorani sodišča št. 1 svoje letno zborovanje z običajnim dnevnim redom Razgovor pa se vrši tudi o izpremenitvi §§ 9. in 13. društvenih pravil. K temu zborovanju so vabljeni vsi društveniki in društveni prijatelji. — Izpremenjeni § 9. zahtevaj, da naj se društveni zbor skliče vsaj enkrat na leto; § 13. pa, da se vrši drugi občni zbor pol ure pozneje in je sklepčen ob vsakem številu društvenikov, ako redni občni zbor ni bil sklepčen.

Štajersko.

Učiteljske vesti na Štajerskem. Imenovani so: proviz. učiteljica Amalija Orehek v Lenu za definitivno učiteljico, proviz. delavska učiteljica Matilda Vodenik v Lembahu za definitivno učiteljico, učiteljski suplent Leopold Omersu v Studenicih za učitelja, proviz. učitelj Henrik Močnik v Kačji vasi za definitivnega učitelja.

Proti slovenski šoli v Studenicih pri Mariboru nastopajo ondodni nemškutarji z vso silo in nesramnostjo. V noči od petka na soboto je bil ves kraj preplavljen z letaki, na katerih se ščuje proti Slovincem na najostudnejši način, a ti letaki niso bili zaplenjeni. Pri nas pa konfiscirajo vsako še tako nedolžno malenkost.

Zaradi suma uboja so zaprli v Mariboru slaboglasno Marijo Kalunder iz St. Ilja pri Mariboru, njeno prijateljico ter dva vojaka, topničarja Andreja Šegula in dragonca Richtera. Najbrž so ubili in oropali dragonca Kranerja, ki so ga našli mrtvega 17. februarja.

Napad. Klepar Franc Pohajač iz Lokrovce pri Celju je napadel iz starega sovraštva Jakoba Jovana pri Dobrni. Trikrat je ustrelil nanj, da se je težko ranjen zgrudil, nato ga pa še tolkel z iztreljenim samokresom po glavi. Jovan je smrtno nevarno ranjen, Pohajača so zaprli.

Trst in Primorje.

Splavljanje družega »dreadnoughta« v Trstu.

Trst, 18. marca.

V četrtek 21. t. m. spuste v Trstu družega militariističnega zmaja v morje. V času, ko se ves svet bori proti draginji, ko milijoni delavstva bijejo boj za obstanek, ko je poseglo delavstvo po skrajnem bojnem orožju — svetovnem štrajku premogarjev, da opozori ves svet nase; hite graditi države vojne ladje, ki bodo požrle milijone ljudskega davka. Državne zbornice in delegacije prehajajo preko socialnih, preko draginjskih vprašanj na svoj dnevni red; vojaštvo, topovi, ladje — ljudstvo strada!

In dobro je, da ljudstvo spozna svoje zastopnike, ki podpirajo take naprave; dobro je, da spozna tudi militariistične naprave vlade in države in da ne vodi le antimilitariističen boj, ne ve pa kaj je to militarizem. Zato podajemo to razpravo:

Odkar je Angleška zgradila prvo največjo ladijo »Dreadnought« in se je pokazalo, da so se s tem premagale velike tehnične ovire, so začele velevalsti z mrzlico naglice tekovati med seboj, katera bode mogla zgraditi preje in enako število takih kolosov.

Med tem je Avstrija gradila poseben tip ladij, ki so bile nekaka sredina med prejšnjimi bojnimi ladjami in novimi dreadnoughti. Te ladje so: Franc Ferdinand, Radecky in Zrinski.

Lansko poletje so pa spustili v morje avstrijski dreadnought »Viribus Unitis«. Po tem tipu spuste družega »Tegetthoff« dne 21. t. m. in temu slede še št. VI. in VII. (Opomba pis.: Dokler ladji še ni določeno ime se zaznamuje s številko in tipom, po katerem se zgradi.)

Vse te vojne ladje so zgrajene po enem načrtu, a pri vsaki je kaka malenkostna sprememba v tehničen oziru n. pr. povečanje nosilne sile, histrosti itd.

»Tegetthoff« lahko nosi 20.300 tonelat teže (ena tonelata = 1000 kg). Ako hočemo to izraziti v teži po železniških vagonih, bi potrebovali za tako težo 2030 polnih, železniških vagonov.

Na krovu ima ladja štiri okrogle železne stolpe, paterih plošče so debele v premeru 280 mm. Tla teh stolpov se morejo premikati s posebnim mehanizmom, in so nanje pritrjeni po trije velikanski topi dolžine 13.725 m in je premer luknje 30,5 cm. En tak top tehta 70 ton (70.000 kg). Oklopna granata, ki jo izstreli top tehta 450 kg in ima v sebi 25 kg razstrelivnih snovi. Ako se jo izstreli z 140 kg smodnika znaša njena začetna hitrost okrog 800 m ter nese okrog 14 km daleč. V neposredni bližini prestreli 70,5 cm debelo nikelnasto-jekleno ploščo. Poleg teh velikanov ima ladja 12 topov z izstrelnim premerom 15 cm in 18 brzostrelnih topov premera 7 cm, a poleg tega 4 mitraljeze.

Ako bi vsi naenkrat izstrelili bi znašala teža projektov:

1. v 4 stolpih po 3 topi = 12 topov po 450 kg težke granate.	
2. 12 topov z 15 cm po 45 kg tež. gr. 5400 kg	
3. 18 brzostrelnih po 5 kg tež. gr. 540 kg	
4. 4 mitraljeze	2 kg
Skupaj	6032 kg

Oklopni stolpi so na ladij narejeni tako, da sta srednja dva nekoliko višja nego stranska. S tem je omogočeno stopiti v boj takoj z vsemi 12 velikimi topovi.

Pri dreadnoughtih drugih držav je to malo težje, ker imajo po šest oklopnih stolpov, ki kolikortoliko ovirajo pri naglem obračanju. Ta način imajo Anglija, Nemčija in Francija. Po avstrijskem sistemu pa so začeli upo-

rabljati 4 stolpe Rusija, Italija in Združene severoameriške države.

Ladja ima dolžine 151 m in 27 m širine. Posadka šteje 980 mož. Zaloga streliva je določena: za vsak veliki top 130 granat, za 15 cm tope po 200 granat in za brzostrelne tope 2000 krogelj, vsega skupaj okrog 1600 ton t. i. 160 železniških tovornih vagonov.

Poleg tega ima ladja še 3 priprave za spuščanje torpedov.

Gonilni stroji so 4 in so najmodernejšega sistema na turbine. Ti gonijo 3 vijake. S tem doseže lahko ladja hitrost 21 morskih milj na uro.

Popolnoma moderno so urejeni tudi parni kotli. Teh ima ladja 12. Kadar plovejo s polno paro, se porabi 20 t premoga. Kotli so pa tako urejeni, da se poleg premoga lahko kurijo z nafto.

Poleg že omenjenih štirih strojev na turbine je na ladij še 75 pomožnih strojev (t. j. za elektriko, dvigala itd.), ki tehtajo 1600 ton. Toliko znaša v mirnem času tudi zaloga premoga brez zaloge nafte.

Dva električna motorja preskrbuje ta tok za 1500 žarnice, ki so po ladijskih prostorih in za več metalecev svetlobe, katerih vsak ima par milijonov sveč svetlobe. — Notranji prostori so debelo prevlečeni z asbestom.

Srednji prostori, posebno pa oddelki kjer so stroji in peči imajo električne ventilatorje.

Od drugih notranjih prostorov bi bilo še omeniti, da je na ladij parna kuhinja a oddelki za moštvo in častnike, pekarna in pralnica na par ter ledenica.

Za izkrcanje vozi ladja seboj 2 motorna čolna (na bencin) in 20 velikih čolnov z vesli.

Samooobsebi je umevno, da je na krovu tudi postaja za brezžični brzojav, kakor je že na vseh bojnih ladjah.

K sklepu naj še omenim, da izvrši vse topove tovarna Škoda na Češkem, drugo pa s stroji vred tržaški tehnični zavod.

Pripomba ured. Natančno poročilo o spuščanju prinesemo v petek zjutraj.

Slovinci in novi nemški licej v Trstu.

Predno država da Slovincem na šolskem polju v Trstu le kako drobščino, morajo Slovinci skoro krvaveti, morajo pošteno obletati ministerstvo in mora celo govoriti ulica. In če le obljubi Slovincem kako malenkost, da Nemcem v istem trenutku najmanj kubično toliko. Tako bodo dobili Nemci v jeseni od države 1.000.000 K za novo gimn. poslopje in 10.000 K za nem dekl. žen. licej.

Da ne bode nejasnosti. Z ozirom na naše notice o ustanovitvi nemškega dekl. liceja v Trstu, moramo konstatirati še enkrat, da je pozitivno dejstvo, da šolske sestre licej opuste. Slučaj je pa, da je licej šol. sester ravno sedaj dobil pravico javnosti, kar je premočilo javnost, da se ji zdi neverjetna vest o nemških nakanah v Trstu. Mogoče je ministerstvo tudi namenoma rešilo šele sedaj prošnjo za pravico javnosti, češ da javnost premoči in prikrije zakulisno delo.

Tržaški slovenski odvetniki so imeli posvetovanje o taktiki in stališču, ki ga zavzemajo v jezikovnih vprašanjih pri sedanjih poroti.

Pri Sv. Jakobu in v Rocolu v Trstu uvede poštno ravnateljstvo na c. kr. poštah filijalkah brzojavno službo s telefonskim obratom.

Z ozirom na porotne afere se govori, da baje misli vlada sama spraviti tržaške obsojence pred porotno sodišče v Gorico. To bi bila zopet katastrofalna blamaža in nezupnica tržaški poroti in nov dokaz, da ji pod sedanjimi razmerami nihče ne zaupa.

Kako se v Trstu konfiscira? Zadnjo soboto je bila konfiscirana »Edinost« vsled dr. Rybavevega govora. Na shodu je bil slučajno navzoč vladni zastopnik, ki je hkrati tudi nekoliko merodajen pri cenzuri slovenskih listov. Na shodu si ni upal ustaviti govornika in se mu njegove besede niso zdele preostre. Šele, ko je dobil tiskan govor predse, se je spomnil, da je to malo ostro. Tako se je na konfiskacijo prejšnjih dni spomnil šele popoldne, medtem ko list izide že ob 7. uri zjutraj. Mogoče ga je šele v kavarni kdo opozoril, da bi bilo dobro...

Trgovsko znanstveno potovanje v Trst je napravilo prošli teden 35 slušateljev trgovske visoke šole iz Manheima. Pod vodstvom rektorja so si ogledali tržaško luko, trgovske ladje in druge zanimivosti trgovskega Trsta. Na borzi so imeli tudi par predavanj o trgovini in prometu v Trstu s posebnim ozirom na spodnji del Nemčije.

Promet v tržaški luki za leto 1911. Leto 1911 se je v tržaški luki ustavilo 12.434 trgovskih ladij, iz teh 10.308 parnikov s 4.235.106 tonami. L. 1910 je kazal promet v luki le 11.839 ladij, iz teh 9885 parnikov s 4.198.625 tonami. Torej se je promet mnogo povečal. Približno toliko trgovskih ladij je tudi odplulo. Na avstro-ogrske ladje pride okolo 3, 500.000 ton.

Tržaška podgana. Kleparski vajenec Emil Muchon je velik sovražnik podgan. Ko je pa včeraj preganjal precej veliko podgano, ga je ta vgriznila v levo nogo. Iskal je pomoči na zdravniški postaji.

Tat. Abramov Afurmanu, izdeljencu v hospicu »Avstro-Amerikane« pri Škednju je nekdo ukradel denarnico z 68 K. Tatvino je na znanil policiji. Ta je potem priredila preiskavo ter aretirala drugega izseljenca Josipa Zariakya.

Maščevanje. Dalmatinec Marij Marčičer vič ima gostilno v ul. Majolika. Včeraj je prišel k njemu neki Semeč, ki je bil že poln sladkega vinca. Vsled sitnosti ga je gostilničar vrzel dvakrat na cesto. To je pijančica tako ujezilo, da je počakal gostilničarja v veži in vrzel vanj sekuro, ko je prišel spat. Marčičer je poklical redarja, ki je Semeča odpeljal v ul. Tigor, da se mu jeza poleže.

Pogrešajo Jerneja Kocijančiča iz Barkov. Odšel je v ponedeljek z doma in se še ni vrnil.

Nepošten deček. Petnajstletni Dominik Palma, stanujoč v ul. Guardia je prišel v tr-

govino Iv. Dellfabro na Korsu, ter izmaknil bankovec za 10 K. Policija ga je aretirala, našla pri njem le 1 K in nekaj vinarjev, drugo je dal spraviti svojememu znanecu.

Menice je ponarejal trgovec z usnjem Avgustin Tavčar v Sežani. Zato so ga zaprli.

PROSVETA.

Slovensko deželno gledališče.

Tovarna. (socialna drama v štirih dejanjih. Spisal Etbin Kristan.) Vse se lahko zgodi na svetu. Zakaj bi se mlada, lepa, razumna tovarnikova hčerka ne mogla zaljubiti v mladega lepega, krepkega delovodjo, ki se zaveda svoje vrednosti, ki je ponosen na svoje delo in bi ne prodal svoje delavske časti za vse milijone Evrope in Amerike? Koliko časa niso hoteli ljudje verjeti, da je mogoče, da se vrtil zemlja okoli solnce in da nebo ne sloni na stebrih. Danes vsak veruje, da to ni le mogoče, ampak tudi resnično. Zato ni nič nemogočega in nič neresničnega v povesti o tovarni. Poslušajte: Nekje na kmetih je stala tovarna. Tovarnar Vrablin je bil dober človek, ki ni hotel kupiti milijonov, ampak se je zavedal, da je njegovo premoženje trud delavskih rok. Toda njegov ravnatelj Seničar je bil drugega mnenja in je mislil, da je treba delavce izrabiti, da vzraste bogastvo. Delavce se izrabi s tem, da se recimo plačo zniža ali pa podaljša delavski čas. Ako delavci niso organizirani, dela tak ravnatelj z njimi, kar hoče. V Vrablinovi tovarni delavci niso bili organizirani, da bi čutili, da ni vse, kakor bi moralo biti. Edini delavec Jaklin je bil organiziran in se je zavedal delavskih pravic. On je tudi večkrat pravil delavcem, da se je treba organizirati, toda mislili so, da to ni važno. Naenkrat pa jim ravnatelj zniža plačo. Razburjeni delavci začutijo, da je treba skupnosti. Napovedo štrajk. Toda za stavko je treba že prej pripravljati sredstva. Zato se štrajk ponesreči. Ravnatelj doseže pri županu, da se izloči vsi delavci, ki niso pristojni v občino, in ker ni več sredstev, se morajo vrniti na delo. Edini Jaklin se ne vrne. Ravnatelj bi ga rad pridobil zase, toda Jaklin je mož, ki razume, kaj pomeni boj delavstva. Med delavstvom pa so se našli ljudje, ki so mislili, da je Jaklin kriv stavke in so hujskali ljudi proti njemu; delavstvo se res postavi proti njemu in Jaklin sklene, da odide drugam. Vse ta boj je zasledovala tovarnarjeva hčerka Mela. Bila je napol zaročena z nekim lajtnantom, za njeno roko se poteguje tudi ravnatelj, toda Meli čimdalje bolj ugaja značaj Jaklin. Bolj in bolj spoznava, da je vse njeno premoženje prišlo iz delavskih rok. Ko hoče Jaklin zaradi razmer med delavci oditi drugam, ona sama pojasni delavcem, da jih Jaklin ni izdal. Ko ravnatelj hoče delavcem podaljšati delavski čas, delavci sami spoznajo, da so bili zaslepljeni. Mela sama prosi Jaklina naj ostane. Toda on odide, dasi skrito ljubi Melo. Mela pride za njim prav do njegove delavske hiše, kjer povest konča s tem, da tovarnar potegne z delavstvom, ravnatelj, ki je poznal vojaštvo proti delavcem izgubi zaupanje, Jaklin pa krepko stisne roko Meli in ostane pri delavcih v korist njim in tovarni. Kaj se je potem zgodilo, o tem zgodovina molči; lahko tudi, da je bila enkrat vesela svadba. To snov nam je podal Etbin Kristan v svoji drami. Oni, ki niso prišli v gledališče iz predsodkov proti »drami« ali proti »tovarni« ali proti avtorju, lahko obzalejuje, da niso prišli. »Tovarna« je četrti drama E. Kristana, ki se je igrala na našem odru, in mi smo lahko ponosni na vse štiri, na »Tovarno« pa moremo biti najbolj. Mogoče da sem gledal z zaljubljenimi očmi, ampak meni je po vsebini in obliki še bolj ugajala kot n. pr. »Samosvoj«. Tako naravno in preprosto dejati na oder veliko misel, toliko našega in vendar svetovnega, toliko sedanjega in večno veljavnega. Nekateri so sicer mnenja, da bi četrti dejanje lahko odpadlo; odpadlo, mislim, ne, ampak izpremenil naj bi se morebiti konec: delavstvo naj obračuna z ravnateljem, gospa naj ne omedli in vse je v redu. Igralo se je izborno. Posebno delavstvo ki je pravzaprav junak cele drame je krasno nastopalo. Scene mas, ki se tako rade skaze, so bile najbolj posrečene. In ti tipi! N. pr. g. Verovšek Beze! Bila je radost gledati! Enako je Nučič, podal Jaklina s krepkimi potezami. Posebne hvale zasluži tokrat ga. Šetřilova, ki je podala v Meli eno svojih najlepših vlog. Skrbinek je jasno podal ravnatelja, kateremu je prisodil nekoliko Židovsko masko. Enako moramo pohvaliti g. Bukšekovo in Danila. Med delavci so se izkazali igralci manjših vlog, pa vsi zelo dobro. Gledališče je bilo na pol razprodano. Galerija polna, lože prazne. Igra je sedanjemu času, ko se mnogo piše in čita o delavskem gibanju, še posebno primerna in naj bi se dala v Ljubljani in drugod kot ljudska predstava.

Dr. I. L.

V nedeljo zvečer se je ponavljala četrti v sezoni opereta »Dijak-prosjak«. Predstava je zaostajala za drugimi. Orkestru se je poznala utrujenost, nekaterim solistom pa izmučenost, ker so morali takoj iz koncertne dvorane na oder. V ulogi Ollendorfa je nastopil g. Križaj, ki je popolnoma uveljavil pevski part te vloge. Pel je s temperamentom ter dvignil ulogo do popolnosti in skladnosti; tudi v igralskem oziru je bil dovršen. — Skrajno slab je bil ženski zbor, pač lahko bi se že enkrat naučil vstopno pesem prvega dejanja, ki jo je doslej še vedno zavožil. Sploh je bila predstava precej ležerna! Neznosna je bila pavza v drugem aktu. Gospo Bukšekovo nujno prosimo, da naj svoj pevski part vendarle parlandra, saj ona kot dobra in rutinirana igralka bo znala zakriti z igro parlandirane pevske točke. — Gledališče je bilo polno!

Iz pisarne slovenskega gledališča. Danes popoldne se ponovi E. Kristanova velika socialna drama »Tovarna« za lože nepar ob izredno znižanih cenah. Začetek ob polu 3. uri popoldne. Zvečer se poje priljubljena opereta »Dijak-prosjak« začetek ob polu 7. uri zvečer izvenabon, za lože nepar. — Zaradi nastalih ovir vrši se za danes napovedana predstava »Netopir« (častni večer gospe Češarkove) ju-

tri v sredo dne 20. t. m. za sredo napovedana repriza pa v petek dne 22. t. m. Za prvo in drugo predstavo že kupljene vstopnice imajo veljavo za gorej naznanjeni predstavi v sredo ozir. petek. Pri obeh predstavah sodelujeta člen zagrebške kralj. opere gospa Irma Polakova in baletna mojstrica gđc. Vojačkova.

Koncert »Glasbene Matic« je včeraj popoldne uspel kakor prejšnja dva. Skladatelju Sattnerju je poklonila »Glasbena matica« krasen zlat kelih zakar se je ginjen zahvaljeval ter dejal, da je podaril slovenskemu narodu svoje skromno delo in da bode delal še v bodoče zanj ter mu poklonil morebiti še kaj boljšega. Prvo mašo pa, ki jo bo daroval z novim kelihom, bo bral za člane »Glasbene matic«. Občinstvo je prirejalo skladatelju in zboru burne ovacije. Gg. Iličič in Križaj sta dobila krasna venca z narodnimi trakovi, gospa pl. Foedranspergova in ga. Lovšetova pa krasna šopka. — Po koncertu je uredništvo »Sillust. Tednika« fotografiralo ves pevski in godbeni zbor, gg. Hubada, Sattnerja in predsedstvo »Glasb. matic«. Slika se objavi v »Slov. II. Tedniku«.

Sattnerjev oratorij se bo četrti izvajal v četrti, dne 21. t. m. ob polu 8. uri zvečer v Unionu in ne v sredo, 20. t. m. kakor je bilo v zadnji notici objavljeno. Vstopnice za četrto izvajanje se že dobivajo.

Najnovejše vesti, telefonska poročila.

OGRSKA KRIZA.

Budimpešta. 18. marca. Tukaj se splošno smatra misija sedanjega finančnega ministra Lukacza kot bodočega ministrskega predsednika kot nemogoča. Najverjetnejše je, da prevzame provizorično vlogo zopet Khuen. Za ta slučaj napoveduje opozicija najodločnejšo obstrukcijo.

UMAZANE AFERE POSL. STAPINSKEGA.

Krakov. 18. marca. Danes bi se morala vršiti ponečna obravnava na tožbo državnega proslanca Stapinskega, predsednika poljske ljudske stranke, kateremu se je od več strani in o večih slučajih očitala podkupljivost. Stapinski pa je danes svojo tožbo brezpogojno umaknil. V političnih krogih prevladuje mnenje, da je Stapinski na ta način doigral svojo politično karjero.

ITALIJANSKO-TURŠKA VOJNA.

Carigrad. 18. marca. Vesti, da kroži velik oddelek italijanske mornarice okoli Dardanelskega vhoda se potrjujejo; po zatrdilu več trgovskih ladij šteje ta italijanska eskadra do 30 ladij. Napad na Dardanele je pričakovati vsak trenutek.

Rim. 18. marca. Iz Tripolisa se poroča, daje v bojih pri Derni, ki so se vršili 3. marca bil nevarno ranjen turški komandant Enver-bej.

RUSKO-TURŠKA NAPETOST.

Berlin. 18. marca. V tukajšnjih diplomatskih krogih se priznava, da vlada med Rusijo in Turčijo velika napetost, ki zna povzročiti oster konflikt.

DIJAŠKI PROTEST.

Gradec. 18. marca. Včeraj se je vršil tu protestni shod vseh nenemških slušateljev graške univerze proti objavi lektorja Steyla, ki

je najavil svoje predavanje le za Nemce. Posebna deputacija je izročila po shodu lektorju resolucijo. Dijaki spravijo to zadevo tudi pred parlamentarni forum.

MAROKO.

Berlin. 18. marca. Pogajanja med Francijo in Španijo radi maroškega vprašanja so se definitivno razbila. Situacija je jako resna.

RAZNO.

* **Izreki Napoleona I.** Pravkar je izdal francoski pisatelj Bertand zelo zanimivo knjigo, ki vsebuje poleg drugega tudi spominske izreke velikega ženija. Nekateri teh mnogoštevilnih sicer kratkih, pa mnogo vsebujočih so: Le dve vrsti bojnih načrtov so: dobri in slabi. — Vojske, katerim se ne moremo izogniti, so pravične. — Vojska je popolnoma naraven pojav. — V vojski odločuje le en trezen moment: talent je, poslužiti se pravega trenutka. — Najboljši bojevalec ni ta, ki se zna dobro biti, ampak oni, ki zna dobro hoditi. — Vojska je predvsem stvar takta. — Vojska je mala loterija, v kateri zastavljajo in riskirajo razni narodi le manjše zneske. — Imam stotisoč mož letne rente. — Ni nam treba iskati lepih častniških odznakov na bojišču, ampak najdemo jih v predsobah. — Verzi so le našitki iz dramatičnega blaga. — Tragedija bi morala biti šola kraljev in narodov, kajti tragedija je največ, kar more ustvariti pesnik. — Polovica procesov bi izginila, če bi se plačalo advokate, ki proces dobe. — Predmet Mohamedove vere obstoja v tem, da je upeljal vero, v kateri ni pekla. — Kdor se boji smrti, je pristaš ateističnega zvetovnega naziranja. — Neumneži govore o preteklosti, pametni o sedanjosti in norci o bodočnosti. — Človek je suženj uniforme, ki jo nosi. Kaj je popularnost in dobrotljivost? Nihče ni bil morda popularnejši in boljši kot nesrečni Ludovik XVI. Pa kaka je bila njegova usoda? Žalostno je preminul. Človek mora služiti svojemu narodu dostojno, ne sme imeti želje, da bi se priljubil, najbolje je, če mu izkazuje dobrotljivost. Ni pa nič bolj nevarnega, kot se laskati; ako ne dobi, kar je želel, razburi se v mnenju, da je bil ogoljufan. Zoperstaviti se mu pa pomenja njegovo nevošljivost. — Ako hočemo vladati, moramo plačati svojo osebo in za vsak slučaj se tudi pustiti umoriti. — Prestol ni nič drugega, kot s baržunom prevlečen les. — Iz starih držav napraviti republiko, ne gre. — Anarhiji sledi vedno zopet neomejena nadvlada. — Pri revoluciji učinkuje dvoje vrst ljudi: ti, ki delajo revolucijo in drugi, ki imajo korist iz tega. — Najmanj svoboden mož je tisti, ki je hud pristaš kake stranke. — Politična čednost je neumnost. — Etiketa so vezi kraljev. — Kanoni so uničili fevdalnost, tinta uničuje moderno družbo. — Francija umre enkrat »vsled Pariza«. — Kakor me kdo prepriča, da morejo ljudje živeti brez kruha, bom verjel, da more živeti Francoz brez slave. — Turke moremo pobiti, ne premagamo jih nikdar. — V ljubezni je edina zmaga — beg. — Ljubezen je posel lenuha, zabava vojaka, zanjka za vladarja. — Pva žena na svetu je ta, ki ima največ otrok. — Mislim, da ljubezen povzroči več slabega kot dobrega in da bi bilo dobro, ko bi nas pred njo varovali bogovi. — Ljubezen je neumnost dveh.

Mali oglasi.

Priznana specialiteta. Namočena polenovka, na poseben način pripravljena in v to porabno olje se dobi vedno pri Josipu Polaku, trgovcu, Sv. Petra cesta št. 9, Ljubljana. 168—8

Odgovorni urednik Radivoj Korene.

Last in tisk »Učiteljske tiskarne«.

Ženitna ponudba.

Vdovec, star 32 let, se želi v svrhu ženitve seznaniti s kako vdovo ali dekletom.

Ponudbe pod »Spomlad«, Trst, pošta Station, pošto ležeče. 244

Štampilje

vseh vrst za urade, društva, trgovce itd.

Anton Černe

graver in izdelovatelj kavčukovih štampilj.

Ljubljana, Stari trg št. 20.

Ceniki franko.

„Učiteljska tiskarna“

v Ljubljani

r. z. z. o. z.

Frančiškanska ulica šte. 8

je najmoderneje urejena in opremljena za tisk vsakovrstnih tiskovin: knjig, brošur, urad. tiskovin, not, lepakov, vizitk, in kuvert.

□ □
Litografija. - Stereotipija. - Najmodernejša črke in okraski. Tisk v različnih barvah. Najfinejša izvršitev. Solidna in točna postrežba.

□ □

Del. glavica: **Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.** Rez. fond nad K 8.000.000. K 800.000.

Stritarjeva ulica šte. 2, (lastna hiša)

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

4 1/2 %

— 220 —

Ta trojica je eksistirala zanj in njen je dolečil Hardy svoj meč v pomoč in obrambo. Da, več kakor svoj meč: namenil ji je najlepše, kar plemič sploh more dati: svoje življenje!

Tlesnil je z jezikom, zbadel konja v stran in pomislil:

— Ako bi zahteval imovino svojega očeta, bi se reklo, korakati naravnost krvniku v naročje: hvala: hidelonski stolp poznam ga enkrat dovolj; kljub temu, da sem pustil tam znanca, ki me je naučil marsikak spodoben sunek. Vendar hudirja, kaj mi je početi? Brez beliča sem, brez strehe, brez znanja in prijateljev. Vseeno se bo treba oprijeti službe pri kakemu mogočnemu princu in spraviti v tek izurjenost roke in zmožnosti duha.

Tako je premišljeval, v kotih ustnic pa mu je poigraval skeptičen nasmešek.

— Zahtevajte, je dejala tudi kraljica in glas ji je drhtel.

Besede so ga vzdramile kakor iz sna. Vzravnal se je in dejal z enakim razpoloženjem, kakor tiste čase, ko ga je po pretepih karal njegov vzgojevalec:

— Moral sem storiti, kar sem storil. Nahaiali ste se v nevarnosti in spolnil sem le dolžnost.

— Kak napad, ga je prekinil vojvoda in ga začudeno motril. Videl sem, kako ste se kakor klin zadržali vanje! In ti udarci! Peklenska urnost! Ah, madame, pred vami mora postati vsakdo junak!

— Oprostite, je odvrnil mirno Passavant, nisem imel časti videti madame, in zato odklanjam vaše pohvalne besede. Če bi rokovanjači

Passavant je držal še vedno ujetnika za goltanec in ga tiščal k drevesu; premagani je prekrizal na prsni roke in motril Hardyja s krvavimi očmi.

— Kdo si? je vprašal Hardy.

— Poglavar sem. In če bi ne bilo prokletih Burgundcev tukajle predla bi vam že presneto slaba. Nosilnica je bila naša, kaj se vtikate v naše stvari? Delajte, in obesite me, da bo komedije konec!

Par konjenikov se je približalo in oni z močnim glasom je dejal:

— Pripravite vrv in poiščite trdno vejo!

— Pravzaprav zaslužijo za svoje govorjenje, da bi ti preluknjali grlo, je dejal Passavant, kajti krvništvo ni moj posel. Hajdi, izgubi se!

Ujetnik je neverjetno pogledal, ko pa je čutil, da je Hardy odstranil roko od njegovega vratu in videl, da so pristopili vojaki z vrvo, se je stresel, zarenčal in izginil kakor senca v gostem grmičevju.

— Držite ga, ne izpuščajte ga! so zakričali vojaki in se spustili za ubežnikom.

Hardyjev konj se je med tem s trudom skopal na noge. Hardy ga je pregledal in videl, da je žival ostala nepoškodovana. Take vrste udarci ali na mestu ubijajo, ali pa preminejo brez posledic.

Potrepljal ga je po mokrem vratu, in nastavlil nogo v strehe. Predno pa se je vzdignil v sedlo, je uprl pogled na žensko, ki je stala v nosilnici...

Stresel se je, nekoliko pobledel in se globoko priklonil.

Ženska je bila čarobno lepa!

Hiša Saint-Pol.

55

Méthode Berlitz!!

— Leçons de français — English lessons —
po metodi Berlitz.

Privatni pouk v skupinah o literaturi, konverzaciji in trgovski korespondenci.

Učenci si sami izbirajo učne ure.

Monsieur Algoud Albert, Knaflejeva ulica 4, I. nad. Vsak dan od 2. do 5.

Spomladni kostumi

za dame in deklice se v ogromni izbi v vseh najnovejših barvah, kroju in vzbujačnega ehica po priznani nizkih cenah. — Velika zaloga narejenih oblek za gospode in dečke ter konfekcije za dame in deklice.

Angleško skladišče oblek

O. Bernatovič, Ljubljana, Mestni trg šte. 5.

UČITELJSKA TISKARNA

Telefon šte. 118.

v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 8.

Telefon šte. 118.

Jan Legova knjižnica: Rape: Dane. Cena 1 K.
Slapšak: Turki pri Sv. Tilnu, Ilustrovana
knjiga. Cena 1-20 K.

M. Gregorič: Otroški
oder, gled. igre za
mladino. 1-50 K.

Štupar: 0 prvinah in
spojinah, Ilustrov.
Cena 1-50 K.

Brunet: Telovadba.
Cena 4 K.

Mešček: Beleške iz
fizike in kemije.
Cena 40 vin.

Marolt: Zgodovinske učne slike. Cena 2 K.

Vizitke

Engelbert Gangl:
Beli rojaki.
Cena vezani knjigi K 3—,
broširani K 2-60.

Kuverte s firmo

Kaj izide zopet
?

Trgovske račune

Knjižnica Učiteljskega konvikta: Julčka Mišnjakovega
zbrani spisi I, II. in III. zvezek. Cena à 1-50 K. —
Rape: Mladini. Cena 1-50 K. — Gangl: Zbrani spisi.
I. zvezek. Cena 1-50 K.

Adamič: Slava Cesarju! Spevoigra za
mladino. Cena 3 K. — Besedilo k
Adamičevi spevoigri. Cena 10 vin.

Žirovnikove narodne pesmi. I.
in II. zvezek.
Cena à 20 vin.

Bretl: Kako si ohranimo zobe.
Cena 20 vin.

Vse predpisane in
potrebne šolske
tiskovine.

Razni napisi na
lepenkah za
šole.

Novo! Popravljalna
značenja na
tabelah.

Tabela o pravilnem
mešanju
umetnih gnojil.

Vse tiskovine za
knjižnice.

Uradne tiskovine
za županstva.

Vse najnovejše
tiskovine za
obratno - nadaljevalne šole.

Stereotipija

Litografija

Muzikalije

Založba knjig

V „Učiteljski tiskarni“ se tiskajo: Slovenski Branik, Dan, Učiteljski Tovariš, Slovenski Ilustrovani Tednik, Rudar, Domače ognjišče, Zvonček, Popotnik, Naša Bodočnost, Gasilec, Zarja, Tobačni delavec.

— 218 —

Ne moremo reči, v kakem smislu je delovala ta lepota na Hardyja.

Gotovo je, da ga je spreletelo mrzlo, neprijetno čustvo pod vplivom te lepote in da ga je pogled iz njenih oči objel kakor žareča srajca.

Ivan Nevstrašni je bil pristopil in spregovoril:

— Strela božja, kak junak! Rešili ste življenje veleugledni princezi. Zahtevajte plačilo in ne bojte se, da bi mogli zahtevati preveč.

XXV.

Plemič Passavant de Hardy se vrne.

Onega jutra, ko je šel Ivan Nevstrašni iskati kraljico v grad Beaute-sur-Marne, kakor so mislili meščanje, sta se resnično srečala v bližini de Vincennes kakor je bilo dogovorjeno. Tega jutra se je vračal iz pohajkovanja tudi Hardy de Passavant v mesto Pariz.

Prepotoval je bil v enem mesecu ozemlja: Ile de France, Palios, Picardijo in Normandijo. Iz hidelonskega groba se je naredil v lahkega in bledega mladiča, kakor je bil izšel iz hidelonskega groba se je naredil v lahkega, postavne fanta, od vetrov in zraka zagorelega obličja; na fino rezano obličje se je usedla lahka brezbriznost. Francoska vina, picardijske omelette in kuretnina normanskih krčm pa so pripomogle njegovemu telesu do resne močnatosti.

Prejšnji večer je bil izpraznil mošnjo skoro do dna.

V službah ni bil pri nikomur.

— 219 —

Bil je sirota brez starišev, brez prijateljev.

V njegovi notranjosti je živela neozdravljiva žalost.

Sam svoj, sam na svetu, brez skrbi, brez misli na bodočnost, z zdravim razumom in z zdravim telesom, opajajoč se na pojemajočih jesenskih solnčnih žarkih, radosten z življenjem, čilim konjem med nogami, z gibčnim rapirjem ob boku, plašč in pero po vetru — tako se je vračal tistega jutra Hardy de Passavant v Pariz.

Bil je že čez reko Marno in v daljavi ga je pozdravljalo mesto.

Zasmejal se je in odzdravil.

Veselo? Da.

Smrt Roselys ga je bila resnično hudo zadela. Prikazen Odette ga je bila osupnila. Da, Ali čas in prostor izbrišeta vse. Smrt in prikazni oblede; Roselys in Odette sta bili še v njem, vendar prva le kot krasen dan, krasen sen iz davnih dni, ki je vstal in umrl... druga kot jutranja zarja, rožnega bleska pomladanske mehke, ki jo je zagnil hudourni oblak... Prelestna prikazen...

Nekaj pa je bilo v Hardyju, kar je živelo, kar je eksistiralo in se ni dalo izbrisati iz misli...

Bila je kraljica Izabela, angelj, ki se je usmilil Roselys; Saitano mu ga je bil razkril.

Bil je dalje kralj Karl, ki ga je oprostil iz hidelonskega stolpa.

Bil je to vojvoda Orleanski, ki ga je rešil v pretepu v Dolini Ljubezni.

Ker se pride dandanes pri hudi konkurenci do denarja le potom

dobre reklame

svetujemo vsem, ki hočejo kaj kupiti ali prodati, ali ki iščejo službe, da naj inserirajo v izbornem in zelo razširjenem slovenskem neodvisnem dnevniku

„DAN“

ker ima to inseriranje gotov uspeh.

Oglase za „DAN“ sprejema po najnižjih cenah „Prva anončna pisarna“ v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 8, katera daje radevolje tudi vse za to potrebne informacije.